



## **Republika e Kosovës**

**Република Косово / Republic of Kosovo**

**Qeveria / Влада/ Government**

*Ministria për Komunitete dhe Kthim / Министарство за заједнице и повратак / Ministry of  
Communities and Return*

### **STRATEGIJA ZA ZAJEDNICE I POVRATAK**

**2014 - 2018**

**Priština  
Decembar, 2013 godine**

**Tabela sadržaja**

SKRAĆENICE.....	3
DEFINICIJE.....	5
A. REZIME .....	6
B. UVOD .....	7
C. METODOLOGIJA .....	8
D. PRAVNI OKVIR I RELEVANTNE INSTITUCIJE.....	9
D1.PRAVNI OKVIR.....	9
D2. RELEVANTNE INSTITUCIJE.....	9
E. POZADINA .....	11
E1.Analiza trenutne situacije.....	11
E2. Broj dobrovoljnih povratnika.....	11
E3. Obnovljene i naseljene kuće tokom 2009-2013 .....	12
E4. Kolektivni centri .....	12
E5.Sredstva dodeljena za proces povratka .....	13
E6. Projekti primenjeni od strane drugih vladinih agencija.....	14
E.7 Zainteresovane strane .....	15
E8. Identifikovani izazovi i problemi .....	16
E9. Preporučene mere .....	17
F. CILJEVI.....	17
G. RAZMATRANE ALTERNATIVE.....	21
H. PREPORUČENI PRISTUP .....	22
I. SLEDEĆI KORACI.....	23
J. DODACI.....	23
Dodatak A – Akcioni Plan .....	23
Dodatak B – Pravni Instrumenti .....	23

## SKRAĆENICE

AUK	Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva
AKN	Ambasada Kraljevine Norveške
ASAD	Ambasada Sjedinjenih Američkih Država ,
AŠ	Ambasada Švajcarske ,
BPRM	Biro za stanovništvo, izbeglice i migracije
CDF	Program izgradnje kapaciteta
CRPK	Program Građanskih prava na Kosovu
DRC	Danski savet za izbeglice
ECMI	Evropski centar za pitanja manjina
EI	Evropske integracije
EU	Evropska unija
IIP	"Idi -informiši" posete
IRL	Interno raseljena lica
IVP	"Idi - vidi" posete
GIZ	Nemačka agencija za međunarodnu saradnju
LM	Linijska Ministarstva
MEI	Ministarstvo za Evropske Integracije
MER	Ministarstvo za ekonomski razvoj
MI	Ministarstvo za infrastrukturu
MOI	Međunarodna organizacija za migracije
MONT	Ministarstvo obrazovanja , nauke i tehnologije
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zastite
MKBS	Ministarstvo za Kosovske bezbednosne snage
MKOS	Ministarstvo kulture , omladine i sporta
MLSA	Ministarstvo Lokalne Samouprave i Administracije
MSP	Ministarstvo spoljnih poslova
MTI	Ministarstvo trgovine i industrije
MJA	Ministarstvo javne administracije
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MP	Ministarstvo pravde
MF	Ministarstvo finansija
MZP	Ministarstvo za zajednice i povratak
MZ	Ministarstvo zdravlja
MZSPP	Ministarstvo sredine i prostornog planiranja
MPŠrp	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
OKZP	Opštinska kancelarija za zajednice i povratak
ORG	Opštinska radna grupa
SE	Savet Evrope

SVZ	Savetodavno veće za zajednice
RL	Raseljena lica
RLR	Raseljena lica u regionu
KEUK	Kancelarija Evropske unije na Kosovu
NVO	Nevladine organizacije
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNHCR	Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice
UNMIK	Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
UNSCR	Rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija
USAID	Agencija SAD za međunarodni razvoj
KP	Kancelarija Premijera
KPZ	Kancelarija za pitanja zajednica
KSP	Kancelarija za strateško planiranje

## DEFINICIJE

### Kategorije raseljenih lica

Definisanje kategorija raseljenih lica je od velikog značaja za one koji se bave njihovim problemima, raseljena lica sa Kosova su podeljena na sledeće kategorije:

#### Interno raseljena lica (IRL)

Lica ili grupe lica koja su prisiljena da beže ili napuste svoje prebivalište na Kosovu u periodu od januara 1998 godine do kraja marta 2004 godine , posebno kao posledica ili u cilju njihovog izbegavanja posledica oružanog sukoba ,situacija opšteg nasilja, kršenja ljudskih prava, a njihovo raseljeničtvo je na Kosovu.

#### Raseljena lica u regionu (RDP) ( Srbija, Crna Gora, Makedonija - Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija), Bosna i Hercegovina, Hrvatska

Lica ili grupe lica koja su prisiljena da beže ili napuste svoje prebivalište na Kosovu u periodu od januara 1998 do kraja marta 2004 , posebno kao posledica ili u cilju njihovog izbegavanja posledica oružanog sukoba ,situacija opšteg nasilja, kršenja ljudskih prava, i ostati van Kosova, odnosno u regionu.

#### Izbeglice (R ) iz Srbije, Crne Gore , Makedonije - Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija , Bosna i Hercegovina , Hrvatska

Lica koja se nalaze van granica svoje države, ili van svog boravišta, koja strahuju od progona zbog sukoba 1992-1995, zbog svoje rase, vere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja , a koji ne žele da su pod zaštitom države, ili povratak zbog straha od progona, nasilja i pretnji od strane raznih subjekata i pojedinaca.

U skladu sa važećim mehanizmima i definicijama , postoje četiri kategorije povratnika na Kosovo, i to:

#### a) Spontani povratak (pojedinačne i male grupe)

Pojedinci, porodice ili grupe koji su se vratili bez ikakvog prethodnog upozorenja i ne dobijaju nikakvu materijalnu pomoć pre povratka ili nisu planirali svoj povratak ranije.

#### b ) Potpomognuti Povratak

Na osnovu pojedinačnih zahtjeva iz raseljenih lica , porodica ili relativno male grupe povratnika ,obezbeđena je pomoć pre , za vreme i nakon povratka , obično preko opština ili NVO-a putem već uspostavljenih programa.

## A. REZIME

Strategija za zajednice i povratak 2014-2018 (u nastavku "Strategija"), vođena vizijom multi-etničkog društva Republike Kosovo, je doprinos Ministarstva za Zajednice i Povratak (u nastavku "MZP") ka stvaranju demokratskog društva u kome svi građani imaju jednaka prava i mogućnosti.

MZP na osnovu svog mandata i u skladu sa strateškim prioritetima Vlade Kosova ima za cilj održiv povratak raseljenih lica unutar i izvan zemlje, njihovu uspešnu reintegraciju i stabilizaciju svih zajednica koje žive na Kosovu.

Kao nastavak Strategije 2009-2013 MZP je pristupilo izradi novog strateškog dokumenta, koji sadrži smernice za proces povratka. Sam proces povratka ne obuhvata samo izgradnju stambenih jedinica već i pitanje pristupa javnim službama kao što je dobijanje ličnih dokumenata, pristup medicinskim uslugama, pitanje bezbednosti i slobode kretanja, pristup obrazovanju na maternjem jeziku, mogućnostima zapošljavanja,i problem infrastrukture. Ovaj proces , zahteva saradnju sa relevantnim institucijama koje mogu doprineti uspehu procesa povratka i reintegracije.

Strategija MZP-a sadrži četiri strateška cilja, koje ova institucija ima u planu da realizuje tokom pet narednih godina 2014-2018:

### Strateški Ciljevi

1. Održivi povratak interno raseljenih lica i interno raseljenih lica u regionu: Srbija, Crna Gora i BJRM;
2. Jačanje i stabilizacija zajednica na Kosovu;
3. Izrada i dopuna pravnog okvira za zajednice povratak i integraciju;
4. Unapređivanje unutrašnjeg upravljanja MZP.

Akcioni plan je razvijen na osnovu ciljeva (vidi dodatak A) i jasno naglašava konkretne mere za sprovođenje planiranih aktivnosti za svaki cilj. Akcioni plan sadrži: četiri cilja i podciljeve koje MZP planira da ostvari; konkretne akcije koje vode ka postizanju ovih ciljeva; institucije uključene u proces povratka, reintegracije i stabilizacije zajednica i njihove odgovornosti; period vremena potrebnog za postizanje ovih ciljeva; potrebna finansijska sredstva;i merljive indikatore uspeha.

## VIZIJA

Doprinos MZP-a ka razvoju multietničkog, demokratskog i prosperitetnog društva sa jednakim pravima za sve.

## MISIJA

MZP je posvećeno razvoju i sprovođenju politike za dugoročna rešenja interno raseljenih lica, povratnika i stabilizacije zajednica. Ministarstvo daje prioritet razvoju sveobuhvatnog pravnog okvira za zaštitu prava raseljenih lica na Kosovu i u regionu. MZP ima za cilj da ojača proces povratka kroz uspostavljanje institucionalnih mehanizama saradnje sa linijskim ministarstvima i drugim institucionalnim partnerima na regionalnom i međunarodnom nivou.

## B. UVOD

Ustav Republike Kosovo putem relevantnih zakona definiše ulogu MZP-a kao osnovnu instituciju za utvrđivanje politika u oblasti povratka i zajednica.

Kao rezultat završetka strategije za period 2009-2013, MZP je uočilo potrebu za razvoj nove strategije za period 2014-2018, kako bi moglo da odgovori potrebama zajednica kojima služi i kako bi se obavezalo da ispuni odgovornosti koje stoje u mandatu Ministarstva.

Na osnovu međunarodnog prava i pravnog okvira Republike Kosova raseljenim licima se garantuje apsolutno pravo da se vrate u mesto svog porekla ili u neko drugo mesto u svojoj zemlji. MZP se obavezalo da odgovori na potrebe interno i eksterno raseljenih lica, kroz stvaranje uslova za održivi povratak i uspešnu reintegraciju u multietničko i demokratsko kosovsko društvo. Proces povratka je složen proces koji pored obezbeđivanja mesta stanovanja obuhvata i pomoć u dobijanju potrebnih dokumenata, garantuje bezbednost i slobodu kretanja, mogućnost obrazovanja na maternjem jeziku, zdravstvene usluge i pristup zapošljavanju. Ovaj proces zahteva saradnju sa relevantnim institucijama koje mogu da doprinesu uspehu procesa povratka, reintegracije i stabilizacije zajednica.

Odgovornosti date MZP od strane Vlade Republike Kosova obuhvataju promociju multietničkog društva u državi Kosovo kao direktnu podršku procesu Evropskih integracija.

MZP je posvećeno razvoju politika i implementaciji zakona za promovisanje i zaštitu prava svih zajednica kao i podršku procesu povratka u skladu sa Ustavom Republike Kosovo i zakona na snazi. MZP je posvećeno transparentim praksama i institucionalnoj borbi protiv korupcije.

Preko ovog strateškog dokumenta MZP ima za cilj da postigne: održivi povratak; reintegraciju povratnika i raseljenih lica; i stabilizaciju zajednica. Ovaj dokument postavlja ciljeve koji će biti osnova za dugoročne planove MZP-a u narednih pet (5) godina, sa naglaskom na odgovornosti linijskih ministarstava i drugih institucija koje su uključene, sadrži preporuke sistema međusobne saradnje sa ostalim akterima koji su uključeni u proces povratka, reintegracije i stabilizacije zajednica.

### C. METODOLOGIJA

Potreba da se razvije novu strategija za MZP je nastala krajem perioda koji pokriva stara strategija (2009-2013) i promenom društvenih i političkih okolnosti na Kosovu, koji imaju direktan uticaj na povratak i zajednice u državi.

Da bi ovaj strateški dokument bio u potpunosti primenljiv i kako bi ponudio efikasne i konkretne planove za saradnju sa svim domaćim i međunarodnim akterima, Radna grupa se sastojala od zvaničnika kosovskih institucija i međunarodnih partnera koji su doprineli izradi ovog dokumenta na brojne načine tokom čitavog procesa.

Institucije koje su doprinele izradi ove strategije jesu Kancelarija za Strateško Planiranje/ Kancelarija Premijera, Konsultativno veće za zajednice, Resorna ministarstva, Norveška i Britanska ambasada finansijskim sredstvima, Projekat RRR III kancelarije EU i MZP na Kosovu, primenjeno od Međunarodne Organizacije za Migraciju (IOM), UNHCR, UNDP, USAID, OEBS, GIZ i ECMI.

Proces izrade nove strategije pod upravom MZP sastoji se iz dve faze: A) faze procenjivanja/istraživanja i B) izrade strateškog dokumenta. Prva faza je podržana od strane Norveške i Britanske ambasade kroz angažovanje Evropskog Centra za Manjinska Pitanja koji je obavio istraživanje i pripremu izveštaja o rezultatima istraživanja. Tim formiran u drugoj fazi sastoji se od zvaničnika MZP i podržan je od strane IOM-a i CDF savetnika.

Razvoj strategije je zasnovan na administrativnom priručniku 02/2012, procedurama, kriterijumima usvajanja strateških dokumenata navedenih u administrativnom priručniku. Takođe, u obzir su uzete preporuke Kancelarije za Strateško planiranje, članova radne grupe i zaposlenih u ministarstvu.



MZP se zahvaljuje centralnim i lokalnim institucijama, lokalnim i međunarodnim partnerima za dat doprinos u procesu izrade Strategije za zajednice i povratak 2014-2018.

## D. PRAVNI OKVIR I RELEVANTNE INSTITUCIJE

### D1.PRAVNI OKVIR

Prava zajednica i njenih pripadnika u Republici Kosovo su zagantovana Ustavom, Zakonom o zaštiti i promociji prava zajednica i njenih pripadnika kao i međunarodnim pravnim aktima. MZP, prema zakonu na snazi, deluje i primenjuje najbolje procedure koje olakšavaju život zajednica i njihovih pripadnika u Republici Kosovo. Takođe MZP na osnovu pravnog mandata koji ima procenjuje potrebe za donošenje ili dopunjavanje-izmenu zakonskih i podzakonskih akata. Celokupan pravni okvir na snazi u Republici Kosovo garantuje podjednaka prava svim građanima, bez obzira na rasu, pol, etničku pripadnost, veroispovest itd.

MZP smatra neophodnim zakonsko regulisanje pitanja interno raseljenih lica.

Razlozi za donošenje ovog zakona su: nedostatak pravnih instrumenata koji pokrivaju ovu oblast, potreba za usklađivanjem sa međunarodnim standardima i zahtevima UN komesara za interno raseljena lica, nedostatak registracije profilisanja ovog dela stanovništva.

Sprovođenje navedenog pravnog okvira će uticati na pravnu sigurnost u situacijama eventualnog raseljavanja stanovništva.

### D2. RELEVANTNE INSTITUCIJE

Putem institucija centralnog i lokalnog nivoa, koje su navedene u ovom odeljku, MZP namerava da primeni Strategiju za zajednice i povratak 2014-2018.

Ministarstva uključena u proces povratka i reintegracije zajednica su:

#### 1. Ministarstvo za Zajednice i Povratak(MZP);

MZP ima sledeće odgovornosti <sup>1</sup>:

- Razvijanje politika i promovisanje i primena zakona za promovisanje i zaštitu prava zajednica i njenih pripadnika, obuhvatajući pravo na povratak u skladu sa Ustavom Republike Kosovo; Promoviše stvaranje odgovarajućih uslova za povratak i osigurava pristup povratku koji se bazira na prava;
- Razvija i nadgleda primenu vladine strategije za pomoć, koja je usmerena zajednicama i podržava razvoj i primenu ovih strategija na opštinskom nivou;

<sup>1</sup> Uredba broj 02/2011 za oblasti administrativne odgovornosti Kancelarije Premijera i Ministarstva. Prilog broj 15 – Mandat Ministarstva za Zajednice i Povratak; [http://gazetazyrtare.rks-gov.net/Documents/GZK\\_92\\_SHQIP.pdf](http://gazetazyrtare.rks-gov.net/Documents/GZK_92_SHQIP.pdf)

- Razvija ili upravlja programima i mehanizmima za pomoć pri integraciji u jednakim uslovima za sve zajednice i njene pripadnike, koji momentalno žive u Republici Kosovo, i osigurava održiv povratak raseljenim licima i izbeglicama;
- Osigurava da politike na centralnom i opštinskom nivou obuhvataju odredbe za zaštitu prava zajednica, ljudska prava i interese povratnika, uključujući i slobodu kretanja, upotrebu jezika, slobodu izražavanja, pravilno zastupanje, obrazovanje, zapošljavanje i jednak pristup pravosuđu, stanovanju i javnim i komunalnim uslugama.

**Ostali akteri koji direktno ili indirektno utiču ili učestvuju u procesu povratka i reintegracije su navedeni ispod:**

## **2. Konsultativno veće za zajednice (KVZ)**

Konsultativno veće za zajednice deluje pod vlasti Predsednika Republike Kosovo, u kojem se zastupaju sve zajednice, koji pruža mehanizam za redovnu razmenu između zajednica i Vlade Republike Kosova kao i pruža mogućnost zajednicama da komentuju u ranijoj fazi zakonodavne i političke inicijative, koje se mogu pripremiti od Vlade, da bi predložili slične inicijative i da zatraže da se njihov uvid obuhvati u određenim projektima i programima.<sup>2</sup>

## **3. Kancelarija za pitanja manjina (KPM)**

Doprinosi koordinaciji rada državnih organa, nezavisnih agencija i institucija na ministarskom i opštinskom nivou;

Doprinosi saradnji donatora i međunarodnih organizacija u cilju osiguranja da su problemi zajednica pravilno rešavani širom. Eliminise dupliranje pomoći i omogućava efektivnu raspodelu pomoći;

Učestvuje u monitorisanju ovih organa, preko obezbeđivanja adekvatnih uslova za rad tih organa kako bi odredili prioritete na centralnom nivou.

## **4. Opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP)**

Kancelarije identifikuju, promovišu, podržavaju, implementiraju i predviđaju politike, programe i aktivnosti u vezi sa promocijom i zaštitom prava zajednica, prava zajednica na pristup javnim uslugama, stvaranju uslova za održivi povratak za izbeglice, povratnike, raseljena lica i repatrišana lica;

Kancelarija radi u skladu sa Ustavom, postojećim Zakonima i politikama za zaštitu prava zajednica i svih njenih pripadnika, omogućavajući jednak pristup javnim uslugama za sve, stvarajući uslove za održivi povratak i reintegraciju, uključujući i stvaranje strateških dokumenata u vezi sa zaštitom i promovisanjem prava zajednica, njihovog povratka i reintegracije.

<sup>2</sup> <http://www.kryeministri-ks.net/zck/?page=1,77>

5. Ministarstvo Finansija(MF);
6. Ministarstvo za Evropske Integracije(MEI);
7. Ministarstvo Zdravlja(MZ);
8. Ministarstvo Obrazovanja , Nauke i Tehnologije(MNT);
9. Ministarstvo Lokalne Samouprave(MLS);
10. Ministarstvo Unutrašnjih Poslova(MUP);
11. Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja;
12. Ministarstvo za Rad i Socijalna pitanja

## E. POZADINA

### E1. Analiza trenutne situacije

MZP je primenilo nekoliko aktivnosti i projekata kao deo implementacije strategije za zajednice i povratak 2009-2013.

Nekoliko dokumenata je izrađeno kao što su: Uputstva za primenu podrške za povratak, unutrašnja pravila.

Ostali dokumenti izrađuju se od strane Vlade, kao što su strategija Vlade za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana kao i vladinih politika za zajednice(vidi predlog B).

Tokom perioda 2009-2013 putem različitih aktivnosti podržan je zahtev za povratak zajednica na osnovu sledećih informacija:

### E2. Broj dobrovoljnih povratnika

Donje tabele predstavljaju broj dobrovoljnih povratnika prema izveštavanju OKZP.

Tabela1: Broj povratnika u periodu od 2009-2013 (po podacima OKZP Avgusta 2013 godine)

	2009	2010	2011	2012	2013	Ukupno
Albanci	148	534	524	247	77	1830
Srbi	249	394	392	567	353	1955
Bošnjaci	44	56	53	67	20	240
Turci	2	4	1	4	3	14
Goranci	65	200	132	104	2	503
Romi	174	308	140	107	11	740
Aškalije	42	370	145	117	14	688
Egipćani	71	114	60	62	0	307

<b>Drugi</b>	54	57	96	100	31	338
<b>Ukupno</b>	849	2037	1543	1375	811	6615

Istraživanja su pokazala koji su to problemi sa kojima se suočavaju povratnici i raseljena lica: produženi proces donošenja odluka tokom procesa selekcije; nedostatak infrastrukture; nedostatak institucionalne podrške(socio-ekonomske). Pored toga u zavisnosti od lokacije, tu je i pitanje bezbednosti i slobode kretanja za zajednice koje žive na severu Kosova, kao i pitanje bespravno oduzete imovine na nekim lokacijama.

### E3. Obnovljene i naseljene kuće tokom 2009-2013

Prema izveštajima MZP izgrađeno je 148 stanova, 557 kuća (finansiranih od strane MZP) i 400 kuća (finansiranih od strane drugih aktera uglavnom EU i Britanske Ambasade) u periodu od 2009-2013 godine.

Za detaljnije informacije pogledajte tabelu ispod.

Tabela 2: Izgrađene i naseljene kuće po izveštajima OKZP

GODINA IZGRADNJE	2009	2010	2011	2012	2013	Ukupno
Ukupan broj izgrađenih kuća	229	238	265	247	120	972
Ukupan broj nastanjenih kuća	118	134	191	203	90	651
Procenat kuća koje su trenutno nastanjene	52%	56%	72%	91%	75%	67%

### E4. Kolektivni centri

U periodu 2009-2013 godine zatvoreni su kampovi zagađeni olovom Česmin lug i Osterode. Prema OKZP i UNHCR značajan broj raseljenih lica i dalje živi u kolektivnim centrima, odnosno, 930 raseljenih i izbeglih lica ili 359 porodica. Za detaljnije informacije pogledati tabelu ispod.

Tabela 3: Kolektivni centri

Kolektivni centri	Porodice	Pojedninci
UKUPNO na Kosovu : 37 kolektivnih centara	359	930

## E5.Sredstva dodeljena za proces povratka

Budžet MZP koji određuje Vlada smanjio se u periodu od 2009-2013 godine za 18%. Ministarstvo za Zajednice i Povratak je ojačalo saradnju sa međunarodnim partnerima (EU, Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva, USAID i drugi) u cilju prikupljanja novca i obezbeđivanja dodatnih sredstava za realizaciju projekata u pogledu povratka i integracije zajednica prema tabeli ispod:

Tabela 4: Alociranje sredstava za proces povratka

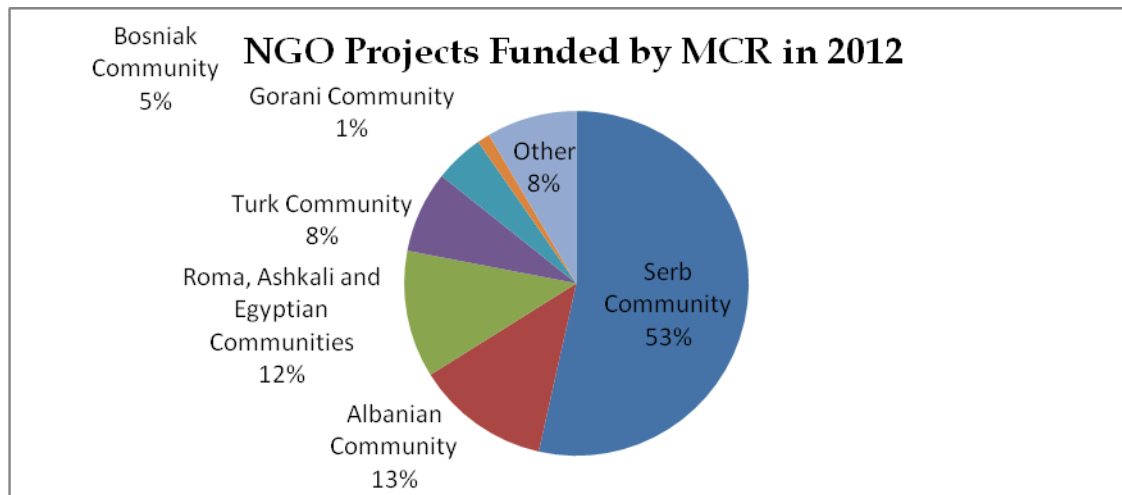
	2009	2010	2011	2012	2013
MZP	8,707,057.00€	8,652,046.00€	7,160,317.00€	7,179,045.00€	7,179,045.00€
EU	EU podrška Inicijativi Roma, Aškalijska i Egipćana u Mitrovici EU-MRSI -Zatvaranje kampa Česmin Lug i Osterode Februar 2010 - Decembar 2012 EU: € 5 miliona, MZP: € 0.1 miliona				2013-2015 Povratak Roma, Aškalijska i Egipćana EU: 1.8 mil; MZP: 0.2 mil
EU - RRK	RRK I: - jun 2008 - Okt. 2010 EU: 3.3 mil; MZP 1.1 mil; UNDP: 0.4 mil	RRK II: Avg. 2009 - Jul 2011; EU: 4 mil €; MZP 1.1 mil €; DRC: 0.2 mil €	RRK III: 1 Nov. 2011 - Apr. 2014; EU: 4 mil; MZP € 1.1 mil; IOM € 0.2 mil)		
EU Stabilizacija zajednica		CSP I: 2010 - 2012 EU: 2 mil €; MZP: 0.1 mil. €	CSP II: 2012 - ongoing EU 3 mil; MZP 1 mil		
Američki Državni Departman	<u>2009-2010</u> 849,985.00 \$	<u>2010-2011</u> 467,999.00 \$	<u>2011-2013</u> 400,567.00 \$	<u>2012- 2013</u> 477,000.00 \$	<u>2013-2014</u> 396,028.00 \$
BPRM	528,646.00 \$			700,000.00\$	
Britanska Ambasada	2009-2010: € 164,127	2010-2011: € 353,000	2011-2012: € 511,330	2012-2013: €563,922	2013-2014: €214,372

**Napomena:sve glavne aktivnosti i projekti sprovedeni od strane MZP u periodu od 2009-2013 godine**

Dole je iznet sadržaj glavnih projekata sprovedenih od MZP, prijavljeno od MZP.

Ministarstvo je dostavilo podatke o finansiranju NVO-a u 2012 godini. Prema tim podacima ministarstvo je finansiralo NVO sa 210,722,70 evra. Ova sredstva su raspodeljena na 33 projekta, od kojih su četiri bila u vrednosti manjoj od 1,000 evra, osam između 1,000 i 5,000 evra i 21 u vrednosti od 5,000 do 10,000 evra.

Grafikon: Fondovi NVO po etničkoj pripadnosti



MZP je takođe obezbedilo podatke vezane za infrastrukturne projekte u periodu od 2009 do 2013 godine. Prema tim podacima MZP je finansiralo infrastrukturne projekte u vrednosti od 5 miliona evra u periodu od 2010 do 2013 godine. Najveći deo sredstava je otišao na izgradnju kuća, a preostalih 1,8 miliona evra je investirano u rehabilitaciju puteva, kanalizacije itd.

## E6. Projekti primenjeni od strane drugih vladinih agencija

Projekti u nastavku su prijavljeni od drugih vladinih agencija koje specifično imaju za cilj manjinske zajednice:

- Kancelarija za pitanja zajednica je investirala 4,503,032.41 evra za projekte vezane za infrastrukturu, obrazovanje, podršku civilnom društvu u periodu od 2009 do 2013 godine:
- Ministarstvo lokalne samouprave i administracije je podržalo promociju prava zajednica u severnom delu Kosova u 2012 godini sa 86 550 evra.

## E.7 Zainteresovane strane

Zainteresovane strane su veoma važne u realizaciji aktivnosti za zajednice i povratak. Sledeća analiza pokazuje ko su nacionalni, regionalni i međunarodni akteri i nivo njihovog značaja u odnosu na MZP:

Tabela 5: Lokalne institucije

Br.	Zainteresovane strane	Važnost
1	Kabinet Predsednika Konsultativno veće za zajednice	Konsultacije u vezi sa pitanjima zajednica
2	Parlament Kosova Komisija za ljudska prava i zajednice - Odbor za prava, i interesa zajednice i povratka	Konsultacije u vezi sa odobrenjem i dopunom pravnog okvira
3	Kancelarija premijera Kancelarija za pitanja zajednica	Saradnja u vezi sa politikama i projektima
4	Kancelarija premijera Kancelarija za dobro upravljanje	Saradnja u vezi sa politikama i projektima
5	Ombudsperson Kosova	Saradnja u vezi sa pravima zajednica
6	Opšti revizor	Saradnja u vezi sa unutrašnjom revizijom: izvršenje i finansije
7	Ministarstvo finansija	Saradnja u vezi potrebnih finansija
8	Ministarstvo za ekonomski razvoj	Saradnja u vezi sa ekonomskim razvojem zajednica
9	Ministarstvo Lokalne samouprave	Koordinacija sa opštinama na projektima za sufinansiranje
10	Ministarstvo za rad i socialnu zastitu	Saradnja u vezi obrazovanja
11	Ministarstvo za obrazovanje , nauku i tehnologiju	Saradnja u vezi zdravlja
12	Ministarstvo Zdravlja	Saradnja u vezi infrastrukturnih projekata
13	Ministarstvo infrastrukture	Saradnja u vezi sa pitanjem bezbednosti i repatrijacije
14	Ministarstvo Unutrašnjih Poslova	Saradnja u vezi sa dodelom zemljišta
15	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja	Saradnja u projektima na lokalnom nivou
16	Opštine na Kosovu	Saradnja i odnosi na lokalnom nivou
17	Opštinska kancelarija za zajednice i povratak	Saradnja u vezi projekata za zajednice
18	NVO-i	Saradnja u vezi projekata za zajednice
19	Grupe/ Poslovna, kulturna, obrazovna udruženja itd.	Informisanje i informativne kampanje
20	Mediji	Saradnja u vezi obrazovanja

Table 6: Međunarodne institucije

Br.	Akteri	Vaznost
1	EU	Koordinacija za implementaciju projekata/ sufinansiranje projekata
2	IOM	Koordinacija za implementaciju projekata
3	UNHCR	Koordinacija za realizaciju projekata , praćenje sprovođenja politike povratka , nadzornu ulogu u procesu povratka
4	DRC	Koordinacija
5	UNDP	Koordinacija
6	UNKT	Koordinacija za sufinansiranje
7	Ambasada Velike Britanije	Koordinacija za sufinansiranje
8	Ambasada Kraljevine Norveške	Koordinacija za sufinansiranje
9	OSCE	Koordinacija Koordinacija
10	Regionalne i Međunarodne NVO	Koordinacija
11	Regionalni i strani mediji	Koordinacija i sufinansiranje i saradnja
12	Regionalne i Međunarodne NVO	Koordinacija i informisanje

## E8. Identifikovani izazovi i problemi

- Nedostatak osnovnih podataka o raseljenim licima u regionu (Srbija, Crna Gora i BJR Makedonija);
- Nedostatak tačnih podataka o IRL -ima na Kosovu;
- Nedostatak strategije sa održivim rešenjima za interno raseljena lica;
- Nepostojanje institucionalne integracije strategije za dobrovoljne povratnike;
- Nedostatak pravnog osnova za upravljanje procesima za kategorije povratnika ;
- Privremeni povratak korisnika koji žive u stambenim objektima kao korist od pomoći;
- Nestabilnost pomoći za stvaranje prihoda;
- Nedostatak ekonomskog razvoja i socijalne zaštite;
- Nedovoljna koordinacija između domaćih i međunarodnih institucija ;
- Nedostatak raspodele zemlje;
- Nedovoljno razvijeni su - finansiranje projekata,
- Neadekvatna infrastruktura i nedostatak obrazovnih i zdravstvenih ustanova;
- Nedovoljno razvijeni ažuriranje i održavanje baze podataka povratka i zajednica u centralnom i lokalnom nivou;
- Nedovoljna pomoć za ugrožene grupe: mladi, žene i osobe sa ograničenim sposobnostima
- Nedovoljna asistencija za grupe povratnika roma, askanlije i egipćana;
- Nedostatak praćenje sprovođenja strategije;
- Nedovoljan kvalitet izgradnje , društveno - ekonomske pomoći i prihoda.



## E9. Preporučene mere

- Sprovesti anketu raseljenih lica na Kosovu kako bi se identifikovao broj raseljenih lica na Kosovu ;
- Izrada sveobuhvatne strategije sa održivim rešenjima za raseljena lica sa posebnim naglaskom na raspodelu imovine , povratak zemljišta i mere za reintegraciju povratnika
- Nacrti propisa za povratak ( uključujući reintegraciju ) ipotrebne protokole ;
- Unapređenje mehanizama za odabir korisnika u kome će svi povratnici biti tretirani podjednako ;
- Poboljšati procenu zahteva za pomoć u ostvarivanje prihoda ;
- Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim subjektima u cilju povećanja ekonomskog razvoja ;
- Obezbediti smeštaj i socio - ekonomsku pomoć za porodice i zatvaranje kolektivnih centara ;
- Procena i rešavanje naselja IRL-a ;
- Koordinaciju sa centralnim i lokalnim subjektima u cilju pronalaženja rešenja rešenja za dodelu zemljišta interno raseljenim licima, posebno zajednici Roma, Aškalija i Egipćana;
- Jačati koordinaciju između domaćih i međunarodnih institucija, naročito u pogledu implementacije projekata za raseljena lica i zajednica u oblastima obrazovanja, zdravstva , infrastrukture, zapošljavanja i zaštite, poljoprivrede, nekretnina, nove poduhvate, za bezbednost zajednice kroz poslove, itd ;.
- Redovno ažuriranje i održavanje baze podataka povratka i zajednica na centralnom i lokalnom nivou;
- Povećati finansiranje za ugrožene grupe: mladi, žene, osobe sa ograničenim sposobnostima;
- Povećanje fonda za grupe od redova roma, askanlije i egipćana prema strategiji za integraciju zajednica roma, askanlije i egipćana;
- Razviti okvir za praćenje, procenu i izveštavanje o implementaciji strategije;
- Striktno praćenje kvaliteta gradnje, podržavanje društveno - ekonomskog prihoda/ generisanje dohodaka od strane MZP.

## F. CILJEVI

MZP , kroz ovaj strateški dokument identifikuje četiri (4) cilja za sprovođenje ove strategije.

Ciljevi navedeni u ovom dokumentu podeljeni su na pod-ciljeve i konkretne aktivnosti u akcionom planu , sa ciljem pokrivanja svih oblasti poslovanja MZP-a i zadovoljenja potreba

povratnika i svih zajednica. U okviru svog mandata, osnovna funkcija MZP-a je postizanje održivog povratka i stabilizacije zajednica, stoga, ova četiri (4) cilja na direktan ili indirektan način utiču na dostizanje dva (2) osnovna cilja MZP-a (održivi povratak i stabilizacija zajednica).

Ovi strateški prioriteti identifikovani su na osnovu dosadašnjeg iskustva MZP-a, analize strategije za period 2009-2013 godine, informacija sa terena, rezultata istraživanja sprovedenog od strane MZP-a i ECMI-ja i datih preporuka.

### STRATEŠKI CILJEVI

1. **Održivi povratak interno raseljenih lica i interno raseljenih lica u regionu: Srbija, Crna Gora i BJRM;**
2. **Jačanje i stabilizacija zajednica na Kosovu;**
3. **Izrada i dopuna pravnog okvira za zajednice, povratak i reintegraciju**
4. **Unapređivanje unutrašnjeg sistema MZP-a**

**U nastavku su predstavljeni ciljevi, pod-ciljevi i strateške aktivnosti:**

**Objašnjenje za Strateški cilj 1 : Održivi povratak interno raseljenih lica i raseljenih lica u regionu: Srbija, Crna Gora i BJRM;**

*MZP preko ovog strateškog cilja želi da pruži podršku dugoročnim rešenjima za interno raseljena lica, raseljena lica u regionu Srbija, Crna Gora i BJRM i pružanje podrške izbeglicama iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske koje žive u Republici Kosovo. Kao demokratska i multietnička država, Kosovo omogućava bezbedan povratak i prosperitetan život za sve građane u mestu svog porekla ili stabilne postavke na nekom drugom mestu u zemlji. Izbor zahteva za povratak vrši se u skladu sa kriterijumima MZP-a, a pružena pomoć će obuhvatiti: izgradnju kompletnog ili delimično renoviranje stambenog prostora, pomoć u prehrambenim i higijenskim paketima, nameštaj, drova za ogrev, pomoć u generisanju prihoda, pomoć prilikom zapošljavanja i infrastrukturni projekti. Prioritet MZP-a za vreme perioda implementacije ove strategije ostaje podrška raseljenim licima koji su nastanjeni u kolektionim centrima i obaveštavanje zainteresovanih o uslovima i kriterijumima za povratak.*

### **Mere / Strateški pod - objektivni**

1.1 Pružena pomoć zainteresovanim licima za povratak u skladu sa smernicama MZP-a;

1.2 Proširenje pomoći za raseljene porodice koje žive u kolektivnim centrima i privatnom smeštaju;

1.3 Jačanje postojećih mehanizama uspostavljenih između ministarstva i relevantnih institucija u smislu pružanja mogućnosti za dodelu zemljišta;

1.4 Jačanje postojećih mehanizama za informisanje o uslovima povratka i o pravima i obavezama za zajednice.

#### Objašnjenje za Strateški cilj 2: O snaživanje i Stabilizacija zajednica na Kosovu

*Nastavak procesa povratka i jačanje i stabilizacija svih zajednica na Kosovu predstavljaju prioritet za MZP. Cilj je da se podrži stabilizacija, reintegracija i održiv ekonomski razvoj zajednica. Da bi se dostigli ovi ciljevi MZP će nastaviti sa svojim dosadašnjim aktivnostima uključujući i distribuciju građevinskog materijala porodicama u nevolji, podrška projektima čiji je cilj stvaranje prihoda i mogućnosti zapošljavanja poboljšanje procesa reintegracije i stabilizacije zajednica kroz podršku civilnom društvu. Ovaj proces je kompleksan i zahteva saradnju sa drugim relevantnim institucijama kako bi se olakšao pristup manjinskim zajednicama, obrazovanju, zdravstvenim uslugama i ostalim javnim uslugama. MZP će posebnu pažnju obratiti na ugrožene grupe ljudi (mladi, žene, osobe sa invaliditetom, sa posebnim naglaskom na zajednice Roma, Aškalija i Egipćana).*

#### Mere / Strateški pod - objektivni

2.1 Jačanje saradnje sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja uslova za sve zajednice na Kosovu;

2.2 Saradnja sa nadležnim institucijama u cilju pronalaženja rešenja za neformalna naselja;

2.3 Pomoć korisnicima u skladu sa smernicama MZP-a za održivi povratak;

2.4 Podrška u ekonomskom razvoju zajednicama na Kosovu;

2.5 Povećanje pomoći NVO i ugroženim grupama: omladini, ženama i osobe sa ograničenim sposobnostima;

2.6 Avansiranje pomoći za zajednice roma, askanlije i egipćana.

#### Objašnjenje za Strateški cilj 3: Razvoj i kompletiranje pravnog okvira za zajednice, povratak i reintegraciju.

*U periodu 2014-2018, MZP ima za cilj izradu zakona, uredbi i priručnika za zajednice i povratak. MZP u narednih pet godina, ima za cilj da identifikuje potrebe za izradu zakona, propisa i njihovu primenu. Od posebnog značaja je revizija priručnika za održivi povratak i standardima za povratak i zajednice u cilju zadovoljenja potreba koje proizilaze iz aktuelne situacije u našoj zemlji. Svrha ovog cilja jeste*

*identifikacija potreba i nacrtu zakona koji će uticati na poboljšanje procesa održivog povratka i stabilizaciju zajednica. Pored izrade pravnih akata, MZP ima za cilj reviziju priručnika za povratak koji će sadržati kriterijume koji se odnose na proces povratka i imaće direktan uticaj na informisanje zajednica. MZP je posvećeno stvaranju kompaktnog pravnog okvira koji će biti primenjen u periodu od 2014-2018 godine.*

### **Mere / Strateški pod - objektiv**

3.1 Identifikacija zakona i podzakonskih akata koje je potrebno izraditi, izmeniti ili dopuniti;

3.2 Uspostavljanje mehanizama za praćenje primene zakona i podzakonskih akata za zajednice i povratak.

### **Objašnjenje za Strateški objektiv 4: Unapređenje sistema unutrašnjeg upravljanja**

*Efikasnost unutrašnjeg menadžmenta je važna, kako bi se uspešno sprovele neophodne promene i kako bi se obezbedila dodatna finansijska sredstva za MZP. Preduslovi za unapređivanje unutrašnjeg menadžmenta pre svega su procena postojećih mehanizama upravljanja, izrada politika, stalno ažuriranje baze podataka i monitorisanje, procena i izveštavanje.*

*Veliki je broj zahteva za pomoć, stoga MZP sa ograničenim budžetom nije u mogućnosti da odgovori na sve zahteve. Ova strategija omogućava ciljane inicijative za prikupljanje sredstava i mehanizme za saradnju sa domaćim i međunarodnim donatorima kako bi se dobijena finansijska sredstva alocirala u pravom smeru. Saradnja sa lokalnim i međunarodnim institucijama je od suštinskog značaja za efikasno koordinisanje politika i resursa u cilju poboljšanja procesa povratka i stabilizacije zajednica. Implementacija pod-ciljeva će identifikovati potrebu za razvoj projekata, projektovanje i naknadnu proceduru monitorisanja, kao i izveštaj o napretku implementacije.*

### **Mere / Strateški pod - objektiv**

4.1 Konsolidacija postojećih mehanizama za celokupno upravljanje na nivou odeljenja i podela;

4.2 Uspostavljanje mehanizama za medju- ministarsku saradnju, saradnju sa donatorima, lokalnim, regionalnim i međunarodnim akterima u vezi sa zajednicama i povratkom ;

4.3 Unapređivanje mehanizama za praćenje , procenu i izveštavanje o kvalitetu realizacije aktivnosti i projekata ;

4.4 Funkcionalizacija i ažuriranje baze podataka i arhiviranje,i razmena podataka sa svi zainteresovanim stranama prema važećim Zakonima;

4.5 Povećanje fondova za zajednice i povratak kroz efektivnu saradnju sa donatorima i razvoj projekata;

## G. RAZMATRANE ALTERNATIVE

Na osnovu preporuka, rezultata istraživanja sprovedenog na Kosovu preko fokus grupa, intervjua, upitnika i iskustva MZP-a, razmatran je veliki broj alternativa za ostvarivanje strateških ciljeva iz ovog dokumenta.

Adekvatna alternativa za postizanje cilja olakšavanja procesa povratka i stabilizacije zajednica na srednji rok jeste pojednostavljenje i unapređivanje postojećih mehanizama. Glavni preduslov za stabilizaciju zajednica i održivi povratak je podrška koja uključuje: rekonstrukciju mesta stanovanja (potpuna rekonstrukcija ili manje popravke), pomoć u hrani, higijenskim paketima, osnovnom nameštaju, pomoć za ekonomski razvoj, stvaranje prihoda, podrška prilikom zapošljavanja i pomoć u građevinskom materijalu.

Neophodno je pronaći dugoročno rešenje kako bi se proširila grupa korisnika koji primaju pomoć nakon povratka i fokusiranje na pomoć raseljenim porodicama koje žive po kolektivnim centrima. Takođe, potrebno je jačanje mehanizama za informisanje o kriterijumima i uslovima za povratak, i izraženija saradnja sa relevantnim institucijama na poboljšanju uslova korišćenja javnih usluga (obrazovanje, zdravstvo i infrastruktura).

Prioritet ove strategije je unapređivanje pomoći za ugrožene grupe ljudi: mladi, žene, osobe sa invaliditetom sa posebnim naglaskom na zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Očekuje se da ove grupe budu prioritet prilikom izbora korisnika za dobijanje pomoći.

Strateški cilj identifikacija zakona i podzakonskih akata koje je potrebno izraditi, izmeniti ili dopuniti. Naime, očekuje se jačanje mehanizama za pracenje, procenu i izveštavanje o aktivnostima i projektima kako bi se obezbedio kvalitet projekta.

Radi dostizanja predviđenog cilja funkcionalnosti i ažuriranja baze podataka i arhiviranja, MZP će povećati efikasnost svih odeljenja, kako bi se zadovoljile potrebe korisnika i ostvarila bliska saradnja sa ostalim relevantnim institucijama kako bi se izbeglo dupliranje pomoći.

Identifikovanje potrebe za projektima u okviru MZP-a kroz izgradnju kapaciteta za planiranje i koordinaciju aktivnosti sa drugim lokalnim i međunarodnim partnerima i razvoj kapaciteta za prikupljanje sredstava i donacija.

Saradnja sa odgovarajućim institucijama kako bi se stvorili uslovi za dodelu zemljišta, uslovi za dalji podsticaj ekonomskog razvoja i jednake mogućnosti za razvoj svih zajednica.

S obzirom da je proces evropskih integracija prvi strateški prioritet za našu zemlju, poseban akcenat je stavljen na problem povratka i integracije i na rešavanje tog problema koji predstavlja ključno pitanje u okviru strategije.

Ispitane alternative su u cilju dostizanja ciljeva Strategije unutar sigurnosnih potreba sa sveobuhvatnim pristupom a na osnovu raspoloživih resursa.

Rizici identifikovani ostaju zabrinutost kroz implementaciju ove strategije, kao što su: donatorski doprinos za neke od aktivnosti koje treba realizovati koji su od velikog značaja, ali to zavisi od spremnosti donatora, jer MZP ima ograničen budžet; alokacija zemljišta mogućnost zavisi od sposobnosti da opština dodeli zemljište; sufinansiranje za projekte zavisi spremnosti aktera da se uključe u ove aktivnosti.

## H. PREPORUČENI PRISTUP

Cilj ove Strategije je stabilizacija zajednica pomoću mehanizama za koje se smatra da su najefektivniji za uspešnu realizaciju procesa povratka svih interno raseljenih lica i lica raseljenih u regionu i izbeglica. Strategija ima za cilj da postigne potpunu stabilizaciju zajednica, tako da, pripadnici svih zajednica mogu da ostvare svoja prava, imaju neograničen pristup javnim uslugama i jednake mogućnosti za ekonomski razvoj. Ovakav pristup ne predstavlja preduslov samo za održivi povratak, već je i osnova za dobrobit društva u celini.

Strateški dokument, odnosno, sadržaj koji je naveden u nastavku, biće sproveden od strane Ministarstva i ostalih aktera koji deluju u oblasti povratka i zajednica u narednih pet godina

- 1) Jasan akcioni plan;
- 2) Jasno definisana područja odgovornosti;
- 3) Finansijske obaveze od strane Vlade Kosova i donatora;
- 4) Jasno i konkretno polje delovanja
- 5) Logično povezani i jasni ciljevi rezultati i aktivnosti;
- 6) Jasni i merljivi pokazatelji i ciljevi
- 7) Dobro određen plan za nadgledanje, ocenu i izveštavanje uključujući mehanizme za prikupljanje podataka.
- 8) Koordinacija sa lokalnim, regionalnim i međunarodnim akterima.

MZP posebnu važnost daje uspostavljanju mehanizama koji pojednostavljaju proces povratka na osnovu jedinstvenih standarda koji se pre svega odnose na rešavanje stambenog pitanja, uključujući rekonstrukciju i izgradnju po prihvatljivim standardima. Posebnu pažnju MZP će posvetiti proširenju grupe korisnika.

MZP će obezbediti pomoć za raseljena lica koji izražavaju želju za povratkom u mesto svog porekla gde poseduju imovinu, obezbediće podršku za raseljena lica u mestu raseljeništa, i osiguraće podršku i pomoć raseljenim licima koja ne poseduju svoju imovinu. Tokom perioda trajanja ove Strategije MZP će identifikovati potrebe i probleme za porodice koje žive u kolektivnim centrima i pronaći trajna stambena rešenja za te porodice.

Na osnovu potrebe za održivim povratkom i reintegracijom raseljenih lica, javlja se potreba za povećanjem finansijskih sredstava potrebnih za ekonomsku reintegraciju i obezbeđivanje jednakih mogućnosti za sve zajednice. Povećanje finansijskih sredstava je neophodno kako bi se postigli ciljevi stabilizacija zajednica i održivi povratak, kao i za sprovođenje procesa reintegracije i realizaciju projekata planiranih od strane Vlade Kosova. Dodatna finansijska sredstva su potrebna i za stvaranje mogućnosti za zapošljavanje, što predstavlja jedan od glavnih uslova za postizanje održivog povratka.

Najpovoljniji preporučeni pristup u strategiji se orijentiše na tri stuba povećanja fondova:

- Raspoloživa finansijska sredstva MZP-a i drugih vladinih institucija;
- Finansijska sredstva dobijena od donatora.

## I. SLEDEĆI KORACI

MZP će ostati glavna institucija odgovorna za sprovođenje ove strategije.

MZP kao vodeća institucija u ovoj oblasti, će nastaviti da koordinira napore u sektoru povratka . U planskom periodu ove strategije ,MZP , kako je navedeno u ciljevima strategije će zahtevati realniji pristup za povratak koji će biti baziran na potrebama korisnika .

Komplementarni dokument Strategije je akcioni plan , koji će obuhvatiti period od tri godine , sa mogućnošću godišnje revizije u zavisnosti od ispunjenja planiranih aktivnosti u različitim vremenskim periodima . Akcioni plan predstavlja pregled svih dokumenata dizajniranih za rešavanje različitih problema ovog procesa i za razvoj novih inicijativa .

Akcioni plan Strategije pruža detalje o realizaciji strateških ciljeva , rok za postizanje tih ciljeva , odgovorne institucije za realizaciju strateških ciljeva, monitoring i evaluaciju, finansijska sredstva potrebna za planirane aktivnosti u Srednjoročni okvir.

Za realizaciju navedenih aktivnosti svi akteri će biti uključeni u proces povratka i stabilizacije zajednica i biće konsultovani u različitim fazama napretka procesa povratka i stabilizacije. Jedno od važnijih pitanja je i nastavak informisanja zainteresovanih lica o uslovima i kriterijuma povratka. Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama će doprineti realizaciji navedenih strateških ciljeva.

U vezi sa praćenjem implementacije strategije 2014-2018 , biće preduzete sledeće mere:

- Uspostavljanje mehanizama za međuministarske saradnje na čelu sa MZP-om;
- Razvijanje okvira za praćenje implementacije Strategije 2014-2018;
- Procena i izveštavanje o napretku implementacije Startegije 2014-2018.

Ovaj Strateški dokument će omogućiti MZP-u da ostvari svoje ciljeve vezane za proces povratka i stabilizacije zajednica, kroz efikasno upravljanje sredstvima i kroz jačanje saradnje sa zainteresovanim stranama.

## J. DODACI

### Dodatak A - Akcioni Plan

### Dodatak B - Pravni Instrumenti

## *Plan delovanja za strategiju za zajednice i povratak 2014-2016*

### **DODATAK A**

Plan delovanja je razvijen na osnovu postavljenjih ciljeva, i jasni ističe konkretne mere za realizaciju planiranih aktivnosti za svaki od ciljeva. U sadržaju, akcioni plan odražava četiri (4) cilja i pod-ciljeve koje MZP planira da sprovede, konkretna akcije koje vode ka ostvarivanju ovih ciljeva; institucije koje je potrebno uključiti u proces povratka, reintegracije i stabilizacije zajednica i njihove odgovornosti; potreban vremenski period za dostizanje ciljeva; potrebni finansijski resursi za razvoj aktivnosti i merljivi pokazatelji za realizaciju svakog cilja.

Ova strategija neće stvarati dodatne finansijske implikacije na teret budžeta Kosova, ceo finansijski iznos implementacije Strategije će se pokriti iz budžeta MZP-a i donatora.



Aktivnost	Indikatori uspeha	Odgovorne institucije	Institucije koje daju podršku	Vremenski okvir za realizaciju	Finansije i izvori finansiranja	Komentari
<b>1. Strateški cilj: održivi povratak za interno raseljena lica iz Srbije, Crne Gore i Makedonije i BJRM</b>						
<b>Mera /Pod-starteški cilj: 1.1 Podrška zainteresovanim licima za povratak prema procedurama i kriterijumima MZP-a;</b>						
1.1.1 Podrška za povratak: rekonstrukcija kuća (potpuna rekonstrukcija ili manje popravke), pomoć u prehrambenim proizvodima, higijenskim paketima, osnovnom nameštaju i ekonomska integracija	<p>a) 180 novoizgrađenih kuća (puna novoizgradnja i male popravke) sa finansijskim sredstvima MZP-a</p> <p>b) 250 novoizgrađenih kuća (novoizgradnja i male popravke) sa finansijskim sredstvima MZP-a i EU RRR IV</p> <p>c) Povratak 60 raseljenih</p>	MZP	Opštine i donatori	2014-2016	<p>a) MZP - 6 mil. EUR</p> <p>b) MZP - 2 mil. EUR/EU-RRK IV - 4 mil. EUR - 250 porodica (2014-2016) -</p> <p>c) MZP /EU - 60 familje / MKK - 200.000 EUR /EU - 1.8 mil. EUR (2014-2015) ;</p> <p>d) EU - 1.53 mil. EUR /</p>	c) Povratak preko programa podrške smeštaja za

	porodica				MZP - 170,000 EUR – 46 porodica (Kamp Leposavić) (2014-2015);	povratnike iz bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Republike Crne Gore
	d) Zatvaranje kampa Leposavić, pomoć za 46 porodica				RAE zajednica (neformalna naselja raseljenih)	
1.1.2 Usvajanje dizajna stambenog prostora , implementacija izgradnje i monitorisanje-izvestavanje	300 procenjenih zahteva	MZP	Donatori	K1, 2014-2016		
1.1.3 Procena i usvajanje zahteva dobitnika na osnovu kriterijuma za mogućnost primanja pomoći u vidu higijenskih paketa, prehrambenih i neprehrambenih artikla, bele tehnike, nameštaj;	a) 180 porodica podržanih : prehrambenim i higijenskim paketima  b) 180 porodica podržanih : belom tehnikom i osnovnim nameštajem	MZP	Donator	2014-2016	a) 15,000.00 €  b) 200,000.00 €	

1.1.4 Procena i odobravanje zahtevakorisnika za mogućnost dobijanja pomoći za generisanje dohodaka i / ili pronalazak posla	195 podržanih dobitnika		Opštine i donatori		390,000.00 €	
1.1.5 Procena i odobravanje infrastrukturnih projekata u saradnji između centralnog i lokalnog nivoa	190 odobrenih infrastrukturnih projekata	MZP	MP, opštine i donatori	K1 - K4,2014-2016	4.2 Mil €	
<b>Mera / Pod-strateški cilj: 1.2. Nastavak pomoci raseljenim porodicama koje su smeštene u kolektivnim centrima i privatnim smeštajima</b>						
1.2.1 Podrška raseljenim porodicama koje žive u kolektivnim centrima i privatnim smeštajima	Do 200 podržanih porodica u kolektivnim centrima	MZP	Donatori	2014-2016		Budžet zavisi od donatora
1.2.2 Saradnja sa centralnim i lokalnim institucijama u određivanju lokacije za izgradnju stambenih objekata i pristup javnim službama	Održavanje najmanje četiri(4) sastanaka godišnje	MZP	Centralne i lokalne institucije, Donatori	2014-2016		
1.2.3 Apliciranje fondova za implementaciju	Obezbeđeni fondovi za do 200 porodica	MZP	Donatori	2014-2016		

1.2.4 Procena i odobravanje aplikacija potencijalnih korisnika za iseljavanje iz kolektivnih centara i privatnih smeštaja	Do 200 odobrenih zahteva	MZP	Donatori	2014-2016		
<b>Mera / Pod-strateški cilj:1.3 Koordinacija MZP-a i odgovornih institucijaputem efikasnih mehanizama u cilju pružanja mogućnosti za alociranje zemljišta</b>						
1.3.1 Organizovanje koordinativnih sastanaka sa lokalnim i međunarodnim institucijama	Održavanje najmanje četiri(4) sastanaka godišnje	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	K1-K4, 2014-2016		
1.3.2 Saradnja na centralnom I lokalnom nivou u cilju usvajanja odgovarajućih lokacija	Broj usvojenih lokacija	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		Usvajanje lokacij zavisi od opština
1.3.3 Procena i odobravanje zahteva dobitnika za pomoć za izgradnju stambenih objekata i socio-ekonomsku pomoć	Broj zahteva dobitnika	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		Podržavanje dobitnika zavisi od donatora
<b>Mera / Pod strateski cilj: 1.4 Osnazivanje postojećih mehanizama za informisanje o uslovima i kriterijumima za povratak, kao i za prava i obaveze zajednica</b>						
1.4.1 Jačanje tima za informisanje i objavljivanje publikacija za povratak	a) Do 3000 izrađenih / objavljenih brošura  b) Do 30 debata i intervjua u	MZP		2014-2016	a)6,000.00 € b)5,000.00 €	

	lokalnim medijima i 15 članaka u regionalnim i međunarodnim medijima					
1.4.2 Izrada operativnog plana za informacije i publikacije u vezi povratka	Izrađeni operativni plan za informisanje	MZP		K1-K2 2014		
1.4.8 Organizovanje idi-informisi i idividi poseta	Broj poseta	MZP	Donatori	2014-2016	30,000.00 €	
<b>2. Strateški cilj: Osnaživanje i stabilizacija zajednica na Kosovu</b>						
<b>Mera/ Pod-strateški cilj 2.1 Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja uslova za zajednice</b>						
2.1.1 Koordinacija i osnaživanje mehanizma za razvoj projekata u svim oblastima od interesa za zajednice	a) Ojačani mehanizmi b) Do 15 projekata	MZP	Donator	2014-2016		
2.1.2 Pomoć u regulisanju ličnih i imovinskih dokumenata za raseljena lica i zajednice	Olakšavanje pristupa ličnim i imovinskim dokumentima	MZP	Opštine, MUP, KAP	2014-2016		

<b>Mera/ Pod – strateski cilj: 2.2 Koordinacija sa relevantnim institucijama za pronalaženje rešenja za neformalna naselja</b>						
2.2.1 Organizovanje koordinativnih sastanaka sa centralnim, lokalnim i međunarodnim institucijama	Najmanje 2 koordinativna sastanka godišnje	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		
2.2.2 Učestvovanje u koordinacionim mehanizmima za dodelu zemljišta	a) održavanje najmanje 2 sastanka godišnje	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		
2.2.3 Koordinacija na centralnom i lokalnom nivou u cilju usvajanja odgovarajućih lokacija	a) broj usvojenih lokacija	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		Broj dobitnika zavisi od sufinansiranja
2.2.4 Odabir zahteva dobitnika za pomoć	a) broj zahteva dobitnika	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		Broj dobitnika zavisi od sufinansiranja
<b>Mera/ Pod-strateški cilj: 2.3 Podrška dobitnika prema smernicama za održivi povratak</b>						
2.3.1 Organizovanje koordinativnih sastanaka sa centralnim, lokalnim i međunarodnim institucijama	Najmanje 2 koordinativna sastanka godišnje	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014-2016		Koordinacija za izbegavanje dupliranja pomoći
2.3.2 Procena i odobravanje zahteva dobitnika na osnovu kriterijuma dobijanja pomoći: građevinski material, higijenski paketi, prehrambeni i neprehrambeni artikli, bela tehnika, nameštaj i drva za ogrev	a) 750 porodica podržanih sa građevinskim materijalom b) 720 porodica podržanih sa prehrambenim i higijenskim paketima	MZP		2014-2016	a) 4.5 Mil € b) 60,000.00 €	

	c) 90 porodica podržanih sa: belom tehnikom i osnovnim nameštajem				c) 100,000.00 €	
	d) 180 porodica podržanih sa drvima za ogrev				d) 60,000.00 €	
<b>Mera/ Pod-strateški cilj: 2.4 Podrška ekonomskom razvoju zajednica na Kosovu</b>						
2.4.1 Organizovanje koordinativnih sastanaka sa centralnim, lokalnim i međunarodnim institucijama	Najmanje 4 koordinativnih sastanaka godišnje	MZP	UP, MONT, MKOS, MRSZ, NVO, Donatori	2014-2016		
2.4.2 Procena i odobravanje zajedničkih projekata za ekonomski razvoj i generisanje prihoda za zajednice	Broj projekata	MZP	UP, MONT, MKOS, MRSZ, NVO, Donatori	2014-2016		Zavisi od podrške donatora
<b>Mera/ Pod-strateški cilj: 2.5 Unapređivanje pomoći za NVO i ugrožene grupe raseljenih: omladina, žene i osobe sa ograničenim sposobnostima</b>						
2.5.1 Procena i odabir projekata NVO-a i ugrožene grupe	Do 45 projekata		Lokalne institucije i donatori	2014-2016	300,000.00 €	
2.5.2 Izbor korisnika iz ugroženih grupa kao prioritet	Do 15 dobitnika		Opštine i donatori	2014-2016		Jedan deo donator i jedan deo od opšteg broja dobitnika

<b>Mera/ Pod-strateški cilj: 2.6 Avansiranje pomoći za zajednice roma, askanlije i egipćana</b>						
2.6.1 Procena i izbor projekata za dobitnike iz grupe zajednice roma, askanlije i egipćana	Do 45 projekata	MZP	Lokalne institucije i donatori	2014-2016	300,000.00 €	
2.6.2 Prioritet u izboru dobitnika iz grupe zajednice roma, askanlije i egipćana	Do 15 dobitnika	MZP	Opštine i donatori	2014-2016		Jedan deo donator i jedan deo od opšteg broja dobitnika
<b>3. Strateški cilj: Izrada i dopuna pravnog okvira za zajednice, povratak i integraciju</b>						
<b>Mera/ Podstrateški cilj: 3.1 Izrada i ispunjavanje pravnog okvira za zajednice, povratak i reintegraciju</b>						
3.1.1 Izrada zakona za raseljene osobe unutar Kosova i postavljanje MZP-a kao centralna tacka	Izrađeni pravni okvir	MZP	UP, LM, Međunarodne institucije	2014-2015		
3.1.2 Izrada i dopuna pravnog okvira na polju povratka i integracije	Do 5 zakonskih akata	MZP	UP, LM, Međunarodne institucije	2014-2016		
<b>Mera/Pod-strateški cilj: 3.2 Stvaranje okvira monitorisanja sprovođenja zakona i podzakonskih akata u vezi sa povratkom i zajednicama</b>						
3.2.1 Osnivanje komisije za	Osnovana komisija	MZP		K1 2014		



monitorisanje i sprovođenje zakona i podzakonskih akata						
3.2.2 Izrada okvira za monitorisanje implementacije	Izradjeni okvir	MZP		K2 2014		
3.2.3 Izveštavanje o implementaciji pravnog okvira	2 dostavljena izveštaja godišnje	MZP		2014-2016		
<b>4. Strateški cilj: Poboljšanje unutrašnjeg menadžmenta MZP-a</b>						
<b>Mera/ Pod-strateški cilj: 4.1 Konsolidacija postojećih mehanizama za sveukupno upravljanje na nivou departmana i divizija</b>						
4.1.1 Formiranje komisije za konsolidaciju unutrašnjeg menadžmenta	Formirana komisija	MZP		K1 2014		
4.1.2 Konsolidacija mehanizma za izradu politika i vezu radova između civilnih službenika i političkog stafa	Konsolidovani mehanizmi	MZP		K4 2014		
4.1.3 Izrada izveštaja sa analizama i preporukama za konsolidaciju menadžmenta	Izradjeni izveštaj	MZP		K4 2014		
4.1.4 Usvajanje preporuka i implementacija	a) Usvojene preporuke b) Implementacija preporuka	MZP		2015		

<b>Mera / Pod-strateški cilj: 4.2 Uspostavljanje mehanizama za međuministarsku saradnju, saradnju sa donatorima, i sa lokalnim, regionalnim i međunarodnim akterima;</b>						
4.2.1 stvaranje i funkcionalizacija mehanizma za međuministarsku saradnju, sa donatorima i zainteresovanim stranama	Osnovana komisija	MZP	UP, LM	2014		
4.2.3 Određivanje forme i određivanje odgovornih zvaničnika za procenu, monitorisanje i izveštavanje implementacije strategije 2014-2018	a) Određena forma b) Određeni službenici	MZP	UP, LM	2014		
<b>Mera / Pod-strateški cilj: 4.3 Poboljšanje mehanizama za monitorisanje, procenu i izveštavanje o kvalitetu implementacije, aktivnosti i projekata</b>						
4.3.1 Osnaživanje unutrašnjih mehanizama za monitorisanje, procenu i izveštavanje o kvalitetu implementacije	Ojačani mehanizmi	MZP		2014-2016		
<b>Mera / Pod-strateški cilj: 4.4 Funkcionalizacija, ažuriranje, i izveštavanje o podacima iz baze podataka, centralno arhiviranje i razmena podataka sa akterima u skladu sa zakonom na snazi</b>						
4.4.1 Funkcionalizacija baze podataka za raseljene	Funkcionalna baza podataka za raseljene	MZP		2014		
4.4.2 Određivanje odgovornih službenika za menadžiranje i	Određeni službenici	MZP		2014		

ispunjavanje baze podataka						
4.4.3 Postavljanje formata za primo-predaju podataka na jednoj centralnoj bazi	Određeni format	MZP		2014		
4.4.4 Procena potreba za treninge u vezi sa bazom podataka	Određeni treninzi	MZP	IKAP/ Donatori	2014		
4.4.5 Obezbeđivanje fondova koji su potrebni za funkcionalizaciju baze podataka	Obezbeđeni fondovi	MZP	Donatori	2014		Zavisni od funkcionalizacije baze podataka
4.4.6 Sakupljanje podataka i profilizacija RL-a	Izveštaj za profilizaciju RL-a	MZP	Lokalne i međunarodne institucije	2014	80,000.00 €	Zavisici od podrške donatora
<b>Mera/pod-strateški cilj: 4.5 Procena i razvoj projekata za povećavanje fondova i koordinacija sa donatorima</b>						
4.5.1 Formiranje unutrašnje komisije za povećavanje fondova	Formirana komisija	MZP		2014		
4.5.2 menovanje službenika odgovornih za projekte i relevantne finansijske podsticaje	Određeni službenici	MZP		2014	30,000.00 €	
4.5.3 Izrada projekata i apliciranje za fondove	Izrađeni plan projekata	MZP		2014-2016		
4.5.4 Identifikacija projekata za koordinaciju sa lokalnim i međunarodnim donatorima	Identifikovani projekti	MZP	UP-KPZ, LM, Donatori	2014-2016		

## Dodatak B PRAVNI INSTRUMENTI

### Lokalni pravni instrumenti

Ustav Kosova , 15. jun 2008 ;

Zakon o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika na Kosovu 2008/03-L047 od 15.06.2008 ;

Zakon br . 04/L-020 o izmenama i dopunama Zakona br . 03/L-047 o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika na Kosovu ( Službeni list Republike Kosovo / br 29 / 27 decembra 2011 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-017 Besplatna pravna pomoć ( Službeni list Republike Kosovo br / 03 / 22 februar 2012 , Priština ) ;

Zakon br . 03/L-048 o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti ( Službeni list Republike Kosovu / Priština: godina III / broj 27 / 03 jun 2008 ) ;

Zakon br . 03/L-221 za dopuna Zakona br . 03/L-048 o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti (Službeni list Republike Kosovu / Priština: godina V / 76/ 10 avgust 2010 ) ;

Zakon br . 04 / L - 194 o izmenama i dopunama Zakona br . 03/L-048 o upravljanju javnim finansijama i odgovornostima , izmenjen i dopunjen Zakonom br . 03/L221 i nema . 04/L-116 ;

Zakon br . 03/L-189 Državna uprava Republike Kosova ( Službeni list Republike Kosovu / Priština: godina V / broj 82 / 21 oktobar 2010 ) ;

Zakon br . 03/L-190 Službeni list Republike Kosova ( Službeni list Republike Kosovu / Priština: godina V / broj 74 / 20 jula 2010 ) ;

Zakon br . 02/L-52 o predškolskom vaspitanju i obrazovanju ( Sl. list Privremenih institucija samouprave na Kosovu / Prishtinë: godina / br 1 / 01 juna 2006 ) ;

Zakon br . 02/L-37 o upotrebi jezika , ( Službeni list Privremenih institucija samouprave na Kosovu / Priština: godina II / broj 10 / 01 mart 2007 ) ;

Zakon Br.2004 / 3 protiv diskriminacije ( Službeni list Privremenih institucija samouprave na Kosovu / Priština: godina II / broj 14 / 01 jula 2007 ) ;

Zakon br . 2004 / 2 o ravnopravnosti polova ( Službeni list Privremenih institucija samouprave na Kosovu / Priština: godina II / broj 14 / 01 jula 2007 ) ;

Zakon br . 04/L-037 za visoko obrazovanje u Republici Kosovo (Službeni list Republike Kosovo / br 14 / 9 septembra 2011 , Priština ) ;

Zakon br . 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama , ( Službeni list Privremenih institucija samouprave na Kosovu / Pristina: godina II / broj 12 / 01 maj 2007 ) ;

Zakon br . 03/L-041 granicama opština , ( Službeni glasnik Republike Kosova / Pristina: godina III / broj 26 / 02 jun 2008 ) ;

Zakon br . 03/L-040 za lokalne samouprave (Službeni list Republike Kosovu / Pristina: godina III / broj 28 / 04 jun 2008 ) ;

Zakon br . OPŠTINA 03/L-068 obrazovanja u Republici Kosovo (Službeni list Republike Kosova / Pristina: godina III / broj 30 / 15 jun 2008 ) ;

Zakon br . 03/L-022 materijalna podrška porodicama dece sa smetnjama u razvoju

Stalni (Službeni list Republike Kosova / Pristina: godina III / broj 37 / 10 septembar 2008 ) ;

Zakon br . 02/L-121 za stanovanja i mesto (Službeni list Republike Kosovu / Pristina: godina III / broj 40 / 15 oktobra 2008 ) ;

Zakon br . 03/L-019 za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom

Ograničena (Službeni list Republike Kosova / Pristina: godina IV / broj 47 / 25 januar 2009 ) ;

Zakon br . 03/L-154 svojini i drugim stvarnim pravima (Službeni list Republike Kosovu / Pristina: godina IV / broj 57 / 04 avgust 2009 ) ;

Zakon br . 03/L-172 za zaštitu ličnih podataka (Službeni list Republike Kosovu / Pristina: godina V / br 70 / 31 maja 2010 ) ;

Zakon br . 03/L-215 za pristup javnim dokumentima , (Službeni list Republike Kosovo / Pristina: godina V / broj 88 / 25 novembar 2010 ) ;

Zakon br . 03/L-212 o radu (Službeni list Republike Kosovu / Pristina: godina V / broj 90 / 01 decembar 2010 ) ;

Zakon br . 04/L-036 za zvanične statistike Republike Kosova (Službeni list Republike Kosovo / br 26 / 25 novembra 2011 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-072 za granične kontrole i nadzora državne , (Službeni list Republike Kosovo br / 02 / 20 januar 2012 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-017 za besplatnu pravnu pomoć , (Službeni list Republike Kosova br / 03 / 22 februara 2012 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-088 državnim arhivama , (Službeni list Republike Kosovo br / 04 / 19 marta 2012 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-144 za davanje na korišćenje i razmenu nepokretne imovine opštine , (Službeni list Republike Kosovo br / 35 / 17. decembar 2012 , Priština).

Zakon br . 04/L-032 pred-univerzitetsko obrazovanje na Kosovu (Službeni list Republike Kosovo / br 17 / 16 septembra 2011 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-025 za zakonodavne inicijative , ( Službeni list Republike Kosova br / 23 / 26 oktobra 2011 , Priština ) ;

Zakon br . 04/L-125 Zdravlje ( Službeni list Republike Kosovo br 13 / 7. maja 2013 / , Priština ) ;

Zakon br . 03/L-034 o državljanstvu Kosova ( Službeni list Republike Kosovu / Priština: godina III / broj 26 / 02 jun 2008 ) ;

Zakon br . 04 / L - 059 o izmenama i dopunama Zakona br . 03/L-034 o državljanstvu Kosova ( Službeni list Republike Kosovo / br 26 / 25 novembra 2011 , Priština ) ;

Zakon br. 04/L-061 za prodavanje stanova za koje postoji pravo stanovanja, (Službeni list Republike Kosovo / br. 01 /12 januar 2012)

Zakon br. 03/L-164 za finansiranje specialnih programa stanovanja, (Službeni list Republike Kosovo / V godina / br. 67 /29 mart 2010)

Uredba br . 09 / 2011 za rad Vlade Republike Kosova (Službeni list Republike Kosovo / broj 15 / 12 septembra 2011 , Priština ) ;

Uredba br . 02 / 2011 o oblastima administrativne odgovornosti Kancelarije premijera i ministarstva (Službeni list / broj 1 / 18 april 2011 , Priština ) ;

Uredba br . 07 / 2011 o izmenama i dopunama Uredbe . 02 / 2011 o oblastima administrativne odgovornosti Kancelarije premijera i ministara ;

Uredba br . 01 / 2012 Odboru direktora pravne službe ;

Uredba br . 02 / 2010 Opštinske kancelarije za zajednice i povratak ;

Uredba br . 09 / 2012 Standardi za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju državne uprave za rad ;

Uredba br . 40 / 2012 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji rada u Ministarstvu za zajednice i povratak , DT . 10. januar 2013 ;

Unutrašnji propis . 01 / 2013 o upravljanju i realizaciju kapitalnih projekata Ministarstva za zajednice i povratak , DT . 17. jun 2013 ;

Pravila za finansiranje projekata nevladinih organizacija za razvoj i stabilizaciju zajednica br . 02 / 2012 , od . 28. mart 2012 ;

Interna Uredba br . 04 / 2011 Kriterijumi za određivanje aktivnosti Ministarstva za zajednice i povratak , DT . 29. avgust 2011 ;

Uredba br . 04 / 2012 za promenu unutrašnje -a br. 04 / 2011 Kriterijumi za određivanje aktivnosti Ministarstva za zajednice i povratak , DT . 29. mart 2012 ;

Podrška Vodič za primenu Povraćaj od . 26. mart 2012 .

Pismo premijera dodele zemljišta od . 06 April 2010

## Medjunarodni pravni instrumenti

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima ;

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i protokoli ;

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i njegovi protokoli ;

Okvirna konvencija Saveta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina ;

Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije ;

Konvencija o pravima deteta ;

Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih , Neljudskih i ponižavajućih ;

Principi za obnavljanje objekata za stanovanje i imovinu izbeglica i raseljenih lica , principi Pinheira ( 2005 ) ;

Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima ( 1994 ) ;

Revidirana Evropska socijalna povelja ( 1996 ) koji je potpisan još uvek nije ratifikovan

Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja kažnjavanja ( 1987 ) ;

Međunarodni pakt o ekonomskim , socijalnim i kulturnim pravima , usvojen i otvoren za potpisivanje, ratifikaciju i pristupanje Generalne skupštine rezolucijom 2200 A (KSKSI ) od 16. decembra 1966 , stupio na snagu : 3. januara 1976 ,

Bolonjska deklaracija o evropskom prostoru visokog obrazovanja , " Bolonjska deklaracija " ( 1999 )

Evropska konvencija o akademskom priznavanju univerzitetskih kvalifikacija ( 1959 ) ;

Konvencija Saveta Evrope o priznavanju diploma za upis na univerzitete ( 1953 ) i njenim protokolima ( 1964 ) ;

Evropska konvencija o priznavanju univerzitetskih ciklus studija ( 1956 ) ;



Evropska konvencija o priznavanju univerzitetskih ciklus studija ( 1990 ) ;

Evropska konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u evropskom regionu ( 1999 ) ;

Evropska konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u evropskom regionu ( 1979 ) ;

Evropskog prostora visokog obrazovanja , Područje primene , pritisnite Evropske konferencije ministara odgovornih za visoko obrazovanje , Bergen ( 2005 ) ;

Opcioni protokol uz Konvenciju uz eliminaciju svih oblika diskriminacije nad ženama ( 2000 ) ;

Implementaciju evro prostoru visokog obrazovanja , pritisnite konferenciju ministara visokog obrazovanja u Berlinu ( 2003 ) ;

Rezolucija o jačanju saradnje i usavršavanje obrazovanja i vaspitanja ( 2002 ) ;

Objedinjena izjava za harmonizaciju evropskog sistema visokog obrazovanja strukture,Sorbona deklaracija ( 1998 ) ;

Međunarodni sporazumi (bilateralni ) za socijalnu zaštitu koju Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata ( 1949 ) i Dopunski protokoli I - II ( 1977 ) ;

Konvencija UN o pravima deteta (1989 ) ;

Konvencija UN o pravima i statusu izbeglica ( 1951 ) i dodatnim protokolima ( 1967 ) ;

Konvencija UN o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica ( 1990 ) ;

Konvencija UN protiv diskriminacije u obrazovanju ( 1960 ) ;

Konvencija UN protiv mučenja i drugih okrutnih postupaka i ljudskim i kazna ( 1984 ) ;

Vodeći principi UN-a o interno raseljenim licima ( septembar 2004 )

Međunarodni pakt o ekonomskim , socijalnim i kulturnim pravima ( 1968 ) ;Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima , usvojen i otvoren za potpisivanje, ratifikaciju i pristupanje Generalne skupštine rezolucijom 2200 A (KSKSI ) od 16. decembra 1966 , stupio na snagu : Mart 23 , 1976 , vodećim principima za interne raseljenosti ( 1998 ) .